

B. D. Poppen

Transcriptie van de

Ordonnantie op de ratelwacht in Groningen

twee versies: van 1732 en 1765

Afbeelding van

'de ratelwacht',

*een kopergravure
uit Jan en
Casper Luyken's*

*emblemataboek **

"Iets voor Allen",

*waarvan de
oorspronkelijke
editie in 1745
is uitgegeven.*

*Onder de afbeelding
een begeleidend
tekstje.*

* Een emblema (meervoud: emblemata), embleem of zinnebeeld is een kleine afbeelding met daarbij een korte kernachtige spreuk, zoals een spreekwoord en een kort gedicht.

In de spelling van 1858 wordt over de ratelwacht vermeld: 'heet op sommige plaatsen, de nachtwacht, van den ratel, dien hij gebruikt; zoo als hij op de meeste andere plaatsen klapwacht of klepperman genoemd wordt, naar de klep of klap, waarmede hij voorzien is'. Het instrument werd ook welk klikspaan genoemd.

De ratel werd in het verleden vooral gebruikt om de aandacht te trekken, bijvoorbeeld door ratelwachters in steden en dorpsomroepers, die het daarbij gebruikten als waarschuwingsapparaat.

In de middeleeuwen werden melaatsen verplicht een ratel te gebruiken wanneer men in de buurt van andere mensen kwam. Het contact werd dan vermeden omdat een dergelijke persoon de grote zonde zou hebben begaan.

Enige afbeeldingen van de klepper en kerk ratel:

De ratel werd soms in de katholieke kerkdiensten gebruikt in plaats van het bellen en het luiden van de klokken na het Gloria (het aan God in den hoge) op witte donderdag tot aan het Gloria in de Paaswake op paaszaterdag.

Heden ten dage worden ratels en kleppers nog steeds gemaakt. Hieronder een viertal voorbeelden. De vierde afbeelding, rechtsonder, toont een grote houten ratel die werd gebruikt bij het ophalen van huisvuil.

In de Joodse traditie wordt de ratel gebruikt tijdens het Poerimfeest (Lotenfeest). Het uit de Oudperzische taal afkomstige woord 'poer' betekent 'lot', reden waarom Poerim ook wel het Lotenfeest wordt genoemd.

Tijdens dit feest leest men in de synagoge het boek Esther. Telkens als tijdens de voorlezing de naam van Haman valt maakt men veel kabaal (de kinderen draaien met zogeheten Hamanratels) om te vieren dat deze slechterik niet heeft gezegevierd maar zelf het onderspit heeft moeten delven.

Er zijn vele Hamanratels gemaakt, soms in mooie, luxueuze uitvoeringen van zilver, bezet met edelstenen.

Hieronder twee voorbeelden, de linker van zilver en de rechter van hout en drievoudig.

Middeleeuwse afbeelding van een lepralijder met een ratel. Miniatuur uit een 14e eeuwse handschrift van Vinzenz von Beauvais. Twee lepralijders wordt de toegang tot de stad verboden. De ene heeft krukken, de andere draagt het Lazaruskleed, tas en klapper.

Klepperman te Zevenbergschen Hoek

Klepperman te Asten

ORDONNANTIE
OP DE
R A T E L-
W A C H T
I N
G R O N I N G E N .

TE GRONINGEN,

By **GESINA ELAMA**, Ordinaris Stadts
Boekdrukkerſche. 1732.

Borgemeesteren ende Raadt in Groningen doen te weeten.

Dat Wy gehoort hebbende het Rapport van de E. E. Heer Borgemeester Laman, en zijn Edelheits Heeren Assessoren, ingevolge Resolutie van den 10. Marty 1731. gecommiteert zijnde geweest / om de Ordonnantie voor de Ratel-Wacht te revideren ende te corrigeren, daar op na gedane Examinatie ende Deliberatie, hebben goedt gevonden navolgende Ordonnantie te statueren, gelijk Wy ordonneren ende statueren mits desen.

Ordonnantie op de Ratel-Wacht.

I.

De Huirlingen / gedefinieert tot de Ratel-Wacht / zullen gehouden weezen / al te zaamen hier in de Stadt te woonen / en bestaan in twee Corporaals / en vier-en-dertig Ratel-wagters / dewelke haar Wachten hebben en houden zullen / op zodane plaatzen / als hier na uitgedrukt en aangewezen worden.

II.

Zullen worden verdeelt in twee Corporaalschappen / jeder bestaande in 18 mannen.

III.

Van voorsz. Ratel-wakers / zullen de helfte alle avonden met het optreckende Borger Vaandel optrecken / en van daar haar Wacht neemen in de boede agter de Borger Hooft-wacht.

IV.

De Ratel-wakers zullen staan onder 't Commando van de Hooft-Officier in de Borger Hooft-wacht / en in haar boede onder de opzigt van haar Corporaal / en op Ordre van haar Corporaal na hun posten gaan.

V.

De Corporaals der Ratelaaren / zullen weezen gemonteert met een Surtout of overrok / hoedt met een gouden boordzel / halve piek / en daar voor des weeks laten staan / 's somers 1. st. / en des winters 3. st. / en in cas van versterf / verlaatinge of deportatie, gehouden zijn / haar Monture met annexen an haar successor over te leveren / mits daar voor genietende 8. Car. gl.

VI.

De Ratelaaren zullen zijn gemonteert met een Surtout of overrok / halve Lans / Sabel / Porte Epê [Porte épée = een soort degen], en de Ratel met een draagbandt over de schouwer hangende / om by beurten te Ratelen / en gehouden zijn / dezelve schoon te houden.

VII.

Zullen alle vier jaaren met een nieuwe Surtout of overrok worden voorzien / en daar voor des Zomers wekelijks van haar Tractement laten staan een st. / en des Winters drie St.

VIII.

In cas van versterf van een Ratelaar / zal de Corporaal gehouden zijn / daar van kennisse an de Heer Praesiderende Borgemeester in der tijdt te geeven; zullende verder by versterf / verlatinge / of deportatie, de Corporaals zorge hebben te dragen / dat de Montuir-rok / halve Lans / Ratel / Sabel / Porte Epê, de facto na haar neemen / om an de successor in Officio overgelevert te werden / mits daar voor an de afgegaane of des verstorvenen Weduwe betalende / vier Car. gl. / en zal de Corporaal de Montuir / zo lange onder hem berustende / houden / tot dat die penningen zijn voldaan.

IX.

De voorsz. Ratel-wakers zullen waken / en haar ronde beginnen / van den 1. Novemb. tot den laasten Februari / des avonds van de klokke 9. uiren / tot 's morgens de klokke 5. Uiren / van

den 1. Meert tot den laasten April / des avonds van 10. uiren / tot 's morgens de klokke 4. uiren. Van den 1. May tot den laasten July / van 10. uiren / tot 's morgens de klokke 3. uiren. Van den 1. Augusti tot den laasten Octob. / van 10. uiren des avonds / tot 4. uiren des morgens.

X.

Niemant van haar zal vermogen van de Wacht / of gedestineerde plaatze te gaan / voor en alee de laaste klokslag zal gedaan weezen / en wiens beurt het is des morgens 't laaste uir af te ratelen / gehouden weezen / voor zijn quartier te gaan / afratelende na de Borger Hoofwacht / om aldaar rapport te doen / wat hun mag zijn ontmoet / alles op de boete van 6. st. / jeder maal ten profite van de Corporaal te verbeuren.

XI.

Die geene die by ziekte of anderzints / niet koude op de Wacht koomen / zal voor zonnen ondergang zulx an de Corporaal bekent maaken.

XII.

By ziekte of absentie van een der Ratelaren / zal de Corporaal vermogen / een ander Ratelaar uit zijn eigen ofte uit het tweede Corporaalschap / zo lange in zijn plaatze telkens te stellen / dewelke wegens jeder nagt daar voor zal genieten van den absente Ratelaar 6. st.

XIII.

De voorsz. Ratelaars / zullen alle avonden in haar Wacht / voor 't slaan van de klokke / volgens haren Rolle door de Corporaal opgeroepen worden / en van daar haar ronde beginnen / op poena als boven.

XIV.

De Ratelaars zullen des nagts gehouden wezen / by ontmoetinge van Ronde / haar geweer te praesenteren, roepende Ratel-wacht, en daar op eens te Ratelen / desgelijks op 't roepen van de Schildt-wacht / wel daar, antwoorden Ratelwacht / en daar op eens Ratelende.

XV.

De Ratelaars zullen de heele, of halve nagten / haare respective Wachten waarneemen / en gehouden weezen / op alle hoeken van de straten / ook in 't midden daar de distantie zo groot is / te Ratelen.

XVI.

De respective Ratelaars zullen gehouden zijn / op de gezette volle uiren te gaan getrouwlijk Ratelen / voor haar quartier roepende met luider stemme / hoe veel de klokke geslagen heeft / zonder daar van eenigzints te blijven in gebreeke / op de boete van gelijke 6. st.

XVII.

Van 't ommegaan met de Ratel / en roepen van uiren / zullen de Ratelaars haar tot geen uiren mogen executeren, 't zy goedt of quaadt weer / te middernagt of anderzints / alzo dat zy gehouden zullen zijn / haar tijdt praecyselyk waar te neemen / op de boete van 6. st. / by de gebrekige elke maal te verbeuren.

XVIII.

En om alle fraude te verhoeden / wordt allen anderen verboden / des avonds of des nagts / op de Merckten of in de straten te gaan ratelen / by poena van 10. Car. gl. iedermaal te verbeuren / ten profijte van den anbrenger.

XIX.

De Corporaals zullen van de Schildt-wacht / in de respective Districten of panden / geexecuseert blijven.

XX.

De Corporaal zal gehouden zijn / met een Ratelman alle nagten / ten minsten tweemaal / alomme by de Ratelaars de gantsche Stadt door de ronde te doen / goede agtinge geevende / of de Ratelaars haar na behoren in haar ampt komen te quyten.

XXI.

De Corporaal willende gaan ronden / zal een of twee Ratelaars met hem moeten gaan / tot zijn adsistentie, by 6. st. breuke / jeder maal te verbeuren.

XXII.

Zal het eene Corporaalschap den geheelen nagt door moeten waaken / ten einde het ander vry zijnde / tegens den volgenden nagt zo veel te bequamer tot den dienst zal kunnen zijn.

XXIII.

Van den 1. Meert tot den laasten Octob. / zullen voorsz. Ratelaars om de ander nagt de Ratelwacht waarneemen / en zal als dan de Corporaal met een Ratelman in de Wacht blijven / en op zijn tijdt uitgaan te ronden / gelijk voorsz.

XXIV.

Alle Maandagen zullen de Ratelaars van hunne posten of Districten hebben te verwisselen / en dat de gantsche Stadt door / alzo dat die geen en / dewelke de eene weeke de Wacht gehadt heeft in 't eerste District of pandt / de volgende weeke in het tweede District zal waaken / en zo vervolgend na der zonne ommegang / van weeke tot weeke van Districten veranderen / en na omkomst van 8. weeken / zal de Ratel-waker / die by de Corporaal in de Boede was gebleeven / om met hem de Ronde te doen / als dan mede gaan ratelen in 't eerste District, zullende de oudste in 't eerste District, wederom in desselfs plaatze by de Corporaal in de Boede waaken / en zo vervolgens elk zijn beurt de Wacht in de Boede waarneemen.

XXV.

Indien de Ratelaars eenige Brandt / Dieverie / Huisbraken / Straat-schenderie / gewelt / oproer / of andere quade daden bemerken / 't welk zy alleen niet kunnen weeren / zullen gehouden zijn / driemaal agter een te ratelen / waar op de naaste Ratelaars anstonts zullen antwoorden / en zo elkander secunderen en adsisteren : Ook 't zelve met ankloppen van die geen die zulx angaan mogte / als ook de naaste Wacht te kennen geeven / en 't zelve te helpen weeren en beletten / zo veel doenlijk / op poena van 6. st. Desgelijks zullen de Wachten ook op 't driemaal ratelen uitkomen / tot adsistentie der Ratelaren.

XXVI.

Zullen de Ratelaren mede in cas van noodt / en wanneer gerequireert worden / gehouden zijn / de Stadts Schulte in het apprehenderen van delinquenten, als anders / de behulpzame handt te bieden / en zullen niet vermogen het zelve te weigeren / by arbitraire correctie.

XXVII.

Werdende de Ratelaars gelastet / om de beveelen van de Opzigtters der Brandt-spoeyten / zo wel in de Exercitie als in tijdt van Brandt / te agtervolgen.

XXVIII.

Zullen mede 18. van de Ratelaars / door haar Corporaals te commanderen, by het exerceren, of in cas van Brandt / ter plaatze waar dezelve ontstaan is / moeten compareren, agtervolgende de Ordres, zo haar van de Opzigtters der Brandt-spoeyten zullen werden gegeeven / ten welken einde haar Tractement met 2. st. 's weekelijks al voor lange is verhoogt geworden / zo nogtans / dat die geene welke op zijn tijdt niet compareert, en de Orders der Opzigtters agtervolgt / van gemelte verbeterde 2. st. zal zijn versteeken / en daar en boven betalen de breuke van twee Daalder.

XXIX.

Zullen de Ratelaars / geduirende de Exercitie, of in tijdt van Brandt / zig nugteren en zober moeten houden / ook alles doen wat haar van de Opzigtters wordt gelast / zonder de minste tegensprekinge / of zig van het anbevolene te mogen onttrekken / by de breuke van twee Daalder / voor de eerste maal / en verdere correctie, na gelegenheid van zaaken.

XXX.

Een Ratelaar komende eerst wanneer de Spoyte al is an 't gaan, zal verbeuren,

by nagt - - - - - 10 st.
 by dage - - - - - 6 st.
 De Brandt geblust sijnde, des nagts - - - - - 20 st.
 des daags - - - - - 12 st.
 Geheel niet, des nagts - - - - - 30 st.
 des daags - - - - - 18 st.

XXXI.

De verschoninge van voorschreeven boetens / zal alleen plaats hebben in cas van ziekte / absentie buiten de Stadt / of wanneer de Brandt des nagts geweest zijnde / volgens eenparig getuigenisse der Buiren / de Ratelaars geen Brandt in haar District mogten hebben geroepen / in welken gevalle dezelve in plaatze van de geaffecteerdens, de boete zullen moeten voldoen.

XXXII.

De Brandt-spoysten zullen door de Corporaal / die de Wacht heeft / of door de Ratelaars werden afgehaalt / en ter plaatze daar de Brandt is / in veiligheid worden gebracht en bewaart / ter tijdt genoegzaam antal van Borgeren / onder het Vaandel gehorig / in de wapenen zullen zijn gekomen / zullende de Ratelaars mede by de Spoyten worden gebruikt / en de Brandt geblust zijnde / de Spoyten door haar wederom ter plaatze / alwaar gehoren / moeten werden gebracht.

XXXIII.

Indien eenige Brandt (dat Godt verhoede) mogte komen ontstaan / zal de Corporaal van de Ratelaars / of de Ratelaars die omtrent of naast de Brandt als dan zijn / de Hooft-Officieren van het Borger Vaandel / waar in de Brandt is ontstaan / zonder eenig tijdtverzuim moeten waarschouwen.

XXXIV.

Niemant zal den Ratel-wacht in 't bedienen van haar ambt / met woorden of werken eenigzints qualijk mogen bejegenen of misdoen / en zo jemant zig feitelijk tegens de Ratelaars mogte stellen / dat dezelve daar over gequetst / geslagen / of anders zwaarder ongeluk over quam / zal zulk rigoreuslijk worden gestraft / en de geldt-breuke vier dubbelt weezen.

XXXV.

De Ratelaars by 't apprehenderen van eenig delinquant, zullen dezelve anstonts an de Hooft-wagt overleveren / genietende de halve breuke / daar op dezelve mogt by de Wacht gestelt worden.

XXXVI.

De Ratelaars zullen alle Maanden / op den eersten maandag van de Maandt / door de Colonel van de Borgerie / worden gemonstert / en haar als dan met haar geweer gereedt houden.

XXXVII.

De Ratelaars zullen nugteren op de Wacht verschijnen / en haar van vol drinken / vloeken / en zweeren / onthouden / by 6. st. breuke.

XXXVIII.

De Ratelaars zullen de gestelde Corporalen in 't exerceren van haar ambten niet vermogen te miszeggen of misdoen / met woorden of werken / by 32. st. breuke.

XXXIX.

De Corporaal wordt gelast wel scherpelijk / om alle nagten agt te neemen / dat alle de Ratelaars op hun Wacht verschijnen / en haar ronden in haar Quartieren ten vollen na behooren doen / met al zulk geweer / daar op zy gestelt zijn.

XL.

De Corporaal en Ratelaars / zullen ook goede agt geeven dat de Lanteerns en Panden niet werden beschadigt / by de breuke daar op gestelt / tot haar profijt.

XLI.

Zullen mede goede agtinge geeven op de Turfwagens / zo geladen of ongeladen op de strate / en niet op de gedestineerde plaats / het Rademerkt / bevinden / by aldien bevinden contrarie gedaan te zijn / zullen een radt uit de wagen mogen neemen / en niet eerder restitueren, bevorens haar een Daalder breuke van den Eigenaar der wagen zal zijn betaalt.

Verdeeling der Stadt in 8. Districten of Panden, die elk door twee Ratelwachters sullen bewaakt, en alle uiren doorwandelt worden, invoegen als volgt.

1. District of Pandt.

De twee eerste Ratelaars zullen ter gezetter uire plaatze neemen an 't breede Merkt / omtrent de Botteringe en Zwanen straat / onder een loyve / en telkens als de klokke vol geslagen heeft / van daar uitgaan te ratelen door de Gulden strate bylangs de Cramer Rijpe / an Vismerkt / voor de Stoeldrajers strate / Zwanen strate / Botteringe strate / gaande de eene door de Messemakers en Hoog-straten / en de ander door de Broer strate / om malkander by de Burze te renconteren. van daar in 't Jad tot an de Nieuwe strate / en dan te rugge keerende / 't Jat langs noord an / neemende de eene zijn weg door de agter de Muire-strate / de ander bylangs de opslag van 't Diep na de Ebbing-strate / haar aldaar wederom conjungerende, en zo voortgaande door de Butjes strate / in de Botteringe strate / eerst noord an / tot an de Nieuwe Wacht / en van daar keerende door de Geestelijke Maagden-strate / en Ebbinge-strate / langs de Noorder rijpe an 't breede Merkt / weder op haar post : Wel lettende / dat op alle hoeken en gangen / en doorgaans by de derde Lanteern geratelt werde : Edog niet op zodane plaatze / daar zy zelfs / of andere uit een ander District, in dezelve uire al mogten geratelt hebben.

2. District.

Het tweede zal geposteert blijven in haar boede / agter de Borger Hoofd-wacht / uitgaande op de klokslag door de Klok-tooren / bylangs 't Kerk-hof / door Jacobijner strate / Ebbinge strate / tot an de Brugge / gaande de eene bylangs de opslag van 't diep / de ander door de Hof-strate / haar op de hoek aldaar wederom conjungerende, en gaande te zamen door Cattenhage / voorby de oude 't Jans strate / agter de Muire / noord an / en dan bylangs 't diep / tot na Poel strate / gaande door Poel poorte agter de Muire door Popken strate / (na dat zy eerst an de Ooster rijpe van 't Merkt / tot an de Poel strate zullen geratelt hebben) weder in de boede.

3. District.

Het derde paar Ratel-wakers zal post neemen in de Ooster strate / onder een Loyve / omtrent Carels weg / en van daar uitgaan / de eene door beide Peper-straten / en de ander door de Ooster en Poel straten / haar met malkanderen in 't wijde van Poel strate weder conjungerende, en te zamen haren weg neemende door de Poel-poorte over de pijp / bylangs 't Schuiten en Damster-diep / tot voorby Steentil-poorte door de Nieuwe weg / ratelende een stukweegs Noordwaarts by 't Schuiten-diep langs / door de volkrijkste straten en gangen / gaande an de binnen-zijdt op 't Schuiten-diep na 't Zuider-diep / en alzo bylangs desselfs opslag / keerende op haar post.

4. District.

Het vierde paar Ratel-wakers zal post hebben in de Heere-strate / omtrent Carels weg / en op de klok-slag uitgaan / door Carels weg over Ooster-poort en pijp / door Steentil-strate tot an de brugge / by 't diep om / door Kosters gang / om 't Rademerkt / door Princen-sstraat / tot an de Heer-poorten pijp / en van daar bylangs de buiten-zijdt van 't Zuider diep / wederom over Ooster poorten pijp / bylangs de binnen-zijdt van 't diep / door Peltinge strate / bylangs de

Zuider rijpe van 't brede Merkt / voorby 't Raadthuis en de Wage / door Zuiyen strate en Heere straat / weder op haar post.

5. District.

Het vijfde paar zal zig posteren by 't groote Koldegat an 't Vismerkt / en van daar uitgaan door de Pelster strate / zig op 't einde van dien verdeelende / de eene door kleine Pelster strate of agter de muire / by verwisseling van uir tot uir / en de ander bylangs 't diep / gaande beide over Heer-poorten pijp / de eene bylangs de over-zijdt van 't diep / en de ander door de Raam-strate / weder te zamen komende by Hardering-straten brugge / en zo voortgaande bylangs de binnen-zijdt van 't diep / tot an Folkeringe strate / zig aldaar wederom verdeelende / en gaande de eene door de Folkeringe strate bylangs de slagter rijpe / en de ander over de Nieuw-stadt / door Harderinge strate / aldaar haar op de hoek van dien conjungerende, en te zamen gaande na hun post.

6. District.

Het zeste paar zal geplaatst worden an 't Vismerkt / ten Westen de Folkeringe strate / en van daar uitgaan / bylangs de rijpe over Schoolholm en Nieuw-stadt / an Folkeringe straat / en van daar West om bylangs 't diep / tot an de brugge van Schoolholm / van waar de eene an de buiten-zijdt / en de ander an de binnen-zijdt van 't diep zal voortgaan ratelen / en weder te zamen komen by de brugge van Monnikholm / aldaar eerst roepende voor de Beuls Toarn / en dan by 't Zuider diep omgaande / tot op Catrijp / en zo voorts door de Schuitemakers strate op Monnikholm / tot an 't West-Indische huis / en van daar na 't ratelen te rug keerende / bylangs de rijpe by 't Kerk-hof / na haar post.

7. District.

Het zevende paar Ratelaars zal zig zetten in de Brugge strate / omtrent A diep / en gaan van daar uit door de Brugge strate / 't Lutke-nieuwe-straatten en de Lane / zig aldaar verdeelende / de eene door Visscher strate / de ander agter de muire / en weder conjungerende by Jats brugge / en keerende te zamen voorby de Krane / en Haven / over de klappe van de kleine sluis / de eene bylangs de buiten-zijdt van A diep / en de ander door Sleemenders strate / te zamen komende by A poorten pijp / en dan ratelende bylangs de binnen-zijdt van A diep / nemende haar weg te rugge door Torf-toren strate / Krom-elleboog / en Lamme-buininge strate / na haar post.

8. District.

Het agte paar zal zig stellen voor an in de Nieuwe Botteringe strate / en van daar uitgaan na 't Westen by 't Nieuwe merkt om / en langs de buiten-zijdt van de Haven / de eene door de Haven-strate / en de ander voorby 't Tugt-huis / en dan te zamen door de Lelien strate / Nieuwe Jat / een stukweegs in de Rozen-strate na de wal an / voorts te rugge an 't Jat / door 't Ooster gedeelte van de Kruid-strate / na Nieuw Botteringe strate / door de Noorder Kerk-strate / en de Nieuwe Ebbinge strate / na de steenen pijp over 't Botter-diep / bylangs de opslag van 't zelve diep / tot in de Haarmender strate / voorts by 't lopende diep langs / tot an 't Osse-merkt / door de Nieuwe Merkt-strate / Nieuwe Ebbinge strate / Zuider kerk-strate / en de Nieuwe Botteringe strate / weder op haar post.

Aldus gearresteert en geapprobeert, Groningae in Curia den 11. May 1731.

J. de DREWS, vt.

Ter Ordonnantie der H. Heeren voorsz.

J. G. Hoisingh, Secret.

In sommige steden gebruikte men geen ratel, maar een houten klepper die ook wel “klap” werd genoemd. De man die daarmee werkte werd dan ook klapwaker of “klapperman” genoemd. De klap bestond uit een houten bord dat aan een handvat kon worden vastgehouden. Op dit houten bord was een scharnierende hamer bevestigd, die een klepperend geluid maakte als de klapwaker de klap heen en weer bewoog. Rechts een afbeelding van een klapwaker met een houten klap. De beide onderste figuren hebben een ratel. Hieronder een afbeelding van de klap.

De tweede ordonnantie

In de 33 jaar later opnieuw uitgegeven Ordonnantie op de ratelwacht in Groningen zijn kleine wijzigingen aangebracht. Zo is het woord Ratelaar vervangen door Ratelwachts en zijn het aantal Corporaalschappen van 18 naar 24 mannen gebracht.

De acht districten of panden zijn uitgebreid tot elf.

Ook wordt er nu zowel op volle uur als op het halve uur gelopen.

Ordonnantie op de Ratel-Wacht in Groningen.

Te Groningen, By Cornelis Barlinckhof,
Stads Boekdrukker. 1765.

Borgemeesteren ende Raadt in Groningen doen te weeten.

Dat Wy gehoord hebbende het Rapport van de E. E. Heer Borgemeester Van Iddekinge, en zijn Edelheits Heeren Assessoren, ingevolge Resolutie van den 2 Februarii 1765. gecommitteert zijnde geweest / om de Ordonnantie voor de RatelWacht van den 11 May 1731. te revideren ende te corrigeren, daar op na gedane Examinatie ende Deliberatie, hebben goedt gevonden navolgende Ordonnantie te statueren, gelijk Wy ordonneren ende statueren mits desen.

Ordonnantie op de Ratel-Wacht.

Art. I.

De Huirlingen / gedefinieert tot de Ratel-Wacht / zullen gehouden weezen / al te zaamen hier in de Stadt te woonen / en bestaan in twee Corporaals / en 48. Ratelwachts / dewelke haar Wachten hebben en houden zullen / op zodane plaatzen / als hier na uitgedrukt en aangewezen worden.

II.

Zullen worden verdeelt in twee Corporaalschappen / jeder bestaande in 24 mannen.

III.

Van voorsz. Ratelwachts / zullen de helfte alle avonden met het optreckende Borger Vaandel optrecken / en van daar haar Wacht neemen in de boede agter de Borger Hooft-wacht.

IV.

De Ratelwachts zullen staan onder 't Commando van de Commanderende Officier in de Borger Hooft-wacht / en in hun boede onder de opzigt van hun Corporaal / en op Ordre van den zelve naar hun posten gaan / naa dat zy eerst door hun Corporaal voor de Wacht gerangeerd, en op sijn versoek door voorschreven Officier naagezien zullen zijn.

V.

De Corporaals der Ratelwachts / zullen weezen gemonteert met een Surtout of overrok / hoedt met een gouden boordzel / halve piek / en daar voor des weeks laten staan / 's somers 1. st. / en des winters 3. st. / en in cas van versterf / verlaatinge of deportatie, gehouden zijn / haar Monture met annexen an hun successor over te leveren / mits daar voor genietende 8. Car. gl.

VI.

De Ratelwachts zullen zijn gemonteert met een gevoerde Rok / Muts / halve Lans / Sabel / Porte Epê, en de Ratel met een draagbandt over de schouwer hangende / om by beurten te

Ratelen / en gehouden zijn / al het zelve schoon te houden en altijd met hun volle Monteeing en geweer optrekken / waar op de Corporaals zullen hebben toe te zien / by poena van 6. st. tot profijt van de Corporaal voor ieder stuk dat manqueert.

VII.

Zullen alle vier jaaren met een nieuwe Rok worden voorzien / en daar voor des Somers wekelijks van haar Tractement laten staan een st. / en des Winters drie St.

VIII.

In cas van versterf van een Ratelwacht / zal de Corporaal gehouden zijn / binnen 24. uren daar van kennisse an de Heer Praesiderende Borgemeester in der tijdt te geeven; Zullende verder by versterf / verlatinge / of deportatie, de Corporaals zorge hebben te dragen / dat de Montuir-rok / Muts / halve Lans / Ratel / Sabel / Porte Epê, de facto na zich neemen / om an de successor overgelevert te werden / mits daar voor aan de afgegaane of des verstorvenen Weduwe betalende / vier Car. gl. / en zal de Corporaal de Montuir / zo lange onder hem berustende / houden / tot dat die penningen zijn voldaan.

IX.

De voorsz. Ratelwachts zullen waken / en haar ronde beginnen / van den 1. Novemb. tot den laasten Februari / des avonds van de klokke 9. uiren / tot 's morgens de klokke 5. uiren / van den 1. Meert tot den laasten April / des avonds van 10. uiren / tot 's morgens de klokke 4. uiren. Van den 1. May tot den laasten July / van 10. uiren / tot 's morgens de klokke 3. uiren. Van den 1. Augusti tot den laasten Octob. / van 10. uiren des avonds / tot 4. uiren des morgens.

X.

Niemant van hen zal vermogen van de Wacht / of gedestineerde plaatze te gaan / voor en aleer de laaste klokslag zal gedaan weezen / en des morgens 't laaste uir af te ratelen verblooten zijnde / zullen gehouden weezen / zamen voor hun quartier te gaan / (de eene afratelende) naar de Borger Hooft-wacht / om aldaar rapport te doen / wat hen mag zijn ontmoet / alles op de boete van 6. st. voor de eerste maal (suspensie van gage / voor de tweedemaal voor den tijd van 6. weeken / den dienst inmiddels voor niets waarneemende / en deportatie voor de derdemaal.

En zullen van de Wacht niet naar huis mogen gaan / voor en aleer dat zy door hun Corporaal weederom gerangeerd zijnde / op zijn versoek door de Officier van de Hooft-wacht / zullen naagezien zijn / die vervolgens daar van ook speciaal aan de Heer Praesiderende Burgemeester in der tijd rapport zal doen.

XI.

Die geene die by ziekte of ander wigtige reeden / niet koude op de Wacht koomen / zal voor zonnen ondergang zulx aan de Corporaal bekend maaken by poena als voren.

XII.

By ziekte of absentie van een der Ratelwachts uit de Stadt / [Niet als door de Praesiderende Burgemeester in der tijd te permitteren, by poena van suspentie voor de eerste / en deportatie voor de tweedemaal] zal de Corporaal vermogen / een ander Ratelwacht uit het tweede Corporaalschap / zo lange in zijn plaatze telkens te stellen / dewelke wegens jeder nagt daar voor zal genieten van den absente of zieke Ratelwacht 6. st.

XIII.

De voorsz. Ratelwachts / zullen alle avonden in hun Wacht / voor 't slaan van de klokke / volgens hunne Rolle door de Corporaal opgeroepen worden / en van daar hunne ronde beginnen / op poena als boven.

XIV.

De Ratelwachts zullen des nagts gehouden wezen / by ontmoetinge van de Ronde / zoo zy in het huisje zijn / daar uit te komen / en op straat zijnde / staan te blijven / front te maken / de halve Lans by de voet te zetten / roepende Ratel-wacht, en daar op eens te Ratelen / desgelijks

op 't roepen van de Schildt-wacht / wel daar, antwoorden Ratelwacht, en daar op eens Ratelen en zullen nooit de boden Deuren van de huisjes des nachts toe mogen slaan / maar wijd-open zijn / bij poena als Art. 10.

XV.

De Ratelwachts zullen alle nagten / haare respective Wachten alzoo waarneemen / en gehouden weezen / op alle hoeken van de straten en voorts alle 50 passen te Ratelen.

XVI.

Een der Ratelwachts van ieder Post zal gehouden zijn / op de gezette volle uren getrouwlijk te gaan Ratelen door het quartier / roepende met luider stemme / hoe veel de klokke geslagen heeft / zonder daar van eenigzints te blijven in gebreeke : de andere Ratelwacht zal inmiddels op de Post blijven / maar zich gereed houden om op het minste rumoer / of geroepen wordende zijn eigen meede-maat / of wel een andere Post / te hulpe te komen / voorts op 't halve uur de Ronde van het quartier in stilte zonder Ratelen of roepen te doen / en zich verder reguleren naar het geene Art. 21 is gestatueerd.

XVII.

Van 't ommegaan met de Ratel / en roepen van uren / zullen de Ratelwachts hun tot geene uren mogen excuseeren, 't zy goedt of quaadt weer / te middernagt of anderzints / alzo dat zy gehouden zullen zijn / haar tijdt praecyselyk waar te neemen / by poena als Art. 10.

XVIII.

De Corporaal zal gehouden zijn / met twee Ratelwachts alle nagten / ten minsten tweemaal / alomme by de Ratelwacht de gantsche Stadt door de ronde te doen / goede agtinge geevende / of de Ratelwachts zich na behoren in hun ampt komen te quyten.

XIX.

De Corporaal willende gaan ronden / zullen de twee Ratelwachts met hem moeten gaan / tot zijn adsistentie.

XX.

Alle Maandagen zullen de Ratelwachts van hunne posten of Districten door de Corporaals worden verwisseld / en dat de gantsche Stadt door / alzo dat die geene / dewelke de eene weeke de Wacht gehadt hebben in 't eerste District of pandt / de volgende in het tweede District zullen waaken / en zo vervolgend naar der zonne ommegang / van weeke tot weeke van Districten veranderen.

XXI.

Indien de Ratelwachts / Dieverie / Huisbraken / Straat-schenderie / geweld / oproer / of andere quade daden bemerken / 't welk zy alleen niet kunnen weeren / zoo zullen zy ten spoedigsten te rugge keren in stilte en loopen naar de naaste post of posten / om hulpe en assistentie, zoekende dan te zamen die geene die zich aan zulke dingen schuldig maaken te vestetten en te apprehenderen; en ingevalle van ..stere resistentie, zullen als dan driemaal agter eens ratelen / waar op alle Ratelwachten ingelijks zullen antwoorden / en alle die het hooren kunnen hen koomen secuaderen, alles by poena als Art. 12. en zullen ook de Wachten op het driemaal Ratelen uit komen ter assistentie.

XXII.

Zullen de Ratelwachts mede in cas van noodt / en wanneer gerequireere werden / gehouden zijn / de Stadts Schulte in het apprehenderen van delinquenten, als anders / de behulpzame handt te bieden / en zullen niet vermogen het zelve te weigeren / by poena van deportatie.

XXIII.

In cas van Brandt zullen de Ratelwachts aanstonds Ratelen / en Brand roepen / en aan de huizen / zoo daar de Brand is / als aan de Nabuurige aanbellen of aan kloppen / en aan de Wachten kennisse geeven / en worden de Ratelwachts gelastet / om de beveelen van de Opzigters der Brandt-spoeyten / zo wel in de Exerctie als in tijdt van Brandt / te agtervolgen.

XXIV.

En zullen mede alle de Ratelwachts / door haar Corporaals te commanderen, by het exerceren, of in cas van Brandt / ter plaatze waar dezelve ontstaan is / moeten compareren, agtervolgende de Ordres, zo hen van de Opzigtters der Brandt-spoeyten zullen werden gegeven.

XXV.

Zullen de Ratelwachtss / gedurende de Exercitie, of in tijdt van Brandt / zig nugteren en zoer moeten houden / ook alles doen wat haar van de Opzigtters wordt gelast / zonder de minste tegenspreeking / of zig van het anbevolene te mogen onttrekken / by poena Art. 12.

XXVI.

Een Ratelwacht komende eerst wanneer de Spoyte al is an 't gaan, sal verbeuren,
by nagt - - - - - 10 st.
by dage - - - - - 6 st.
De Brandt geblust sijnde, des nagts - - - - - 20 st.
des daags - - - - - 12 st.
Geheel niet, des nagts - - - - - 30 st.
des daags - - - - - 18 st.
alles ten profijte van de gesamentlijke Ratelwachts / die niet in Schuld zijn.

XXVII.

De Brandt-spoeyten zullen door de Corporaal / die de Wacht heeft / en de Ratelwachts werden afgehaalt / en ter plaatze daar de Brandt is / in veiligheid worden gebragt en bewaart / ter tijdt genoegzaam antal van Borgeren / onder het Vaandel gehorig / in de wapenen zullen zijn gekomen / zullende de Ratelwachts mede by de Spoyten worden gebruikt / en de Brandt geblust zijnde / de Spoyten door haar wederom ter plaatze / alwaar gehoren / moeten werden gebragt.

XXVIII.

Indien eenige Brandt (dat Godt verhoede) mogte komen ontstaan / zal de Corporaal van de Ratelwachts of de Ratelwachts die omtrent of naast de Brandt als dan zijn / de Officieren van het Borger Vaandel / daar in de Brandt is ontstaan / zonder eenig tijdtverzuim moeten waarschouwen / by poena als Art. 10.

XXIX.

Niemant zal den Ratelwacht in 't bedienen van hun ambt / met woorden of werken eenigzints qualijk mogen bejegenen of misdoen / en zo jemant zig feitelijk tegens de Ratelwachts mogte opstellen / dat dezelve geslagen of gequetst / valerven / zal zulx rigoreuslyk worden gestraft / en de geldt-breuke vier dubbelt weezen / die daar toe staat.

XXX.

De Ratelwachts zullen by 't apprehenderen van een delinquant, dezelve anstonts an de Hoofwagt overleveren / genietende de halve breuke / daar op dezelve mogt by de Wacht gestelt worden.

XXXI.

De Ratelwachts zullen alle Maanden / op den eersten maandag van de Maandt / door de Colonel van de Borgerie / conform het 9 Art. van de Wacht-ordeninge worden gemonstert / en zich als dan met hun geweer gereedt houden / en zal tweemaal in 't jaar / naamelyk de eerste maandag in Januarii, en de eerste maandag in July, deese Ordonnantie van het begin tot het eynde / in praesentie van de Colonel / door de Corporaal of iemant sijnent weegen / worden voorgeleesen aan de Ratelwachts / ten eynde zy van hun plicht te beeter onderrigt mogen zijn / waar in gemelde Colonel niet zal versuimen / by poena van een Goud-Groot ten profijte van de gemeene Armen deeser Stadt / en zal de Corporaal de Naamen der Ratelwachts voor af opleesen / en de Colonel toesien / dat er geene andere als de waare Ratelwachts compareren.

XXXII.

De Ratelwachts zullen nugteren op de Wacht verschijnen / en hun van vol drinken / vloeken / en zweeren / onthouden / by poena als Art. 12.

XXXIII.

De Ratelwachts zullen de gestelde Corporalen in 't exerceren van hun ambten niet vermogen te miszeggen of misdoen / met woorden of werken / by poena als Art. 12.

XXXIV.

De Corporaals zullen zich exactelyk naar deese Ordonnantie moeten reguleren / en niemant door de vingeren zien of verschoonen / by poena van Cassatie, zonder eenige Forma van proces by den Raad te decreteren.

XXXV.

De Corporaal en Ratelwachts / zullen ook goede agt geeven / dat de Lanteerens en Panden niet werden beschadigt / by de breuke daar op gestelt / tot hun profijt.

XXXVI.

Zullen mede goede agtinge geeven op de Turfwagens / en by aldien zo deselve geladen of ongeladen op de strate / en niet op de gedestineerde plaats / het Rademerkt / bevinden / zullen zy het Radt uit de wagen mogen neemen / en niet eerder restitueren, bevorens hun een Daalder breuke van den Eigenaar der wagen zal zijn betaalt.

Verdeelinghe der Stadt in XI. Districten of Panden, die elk door twee Ratelwachters sullen bewaakt, en alle halve uiren doorwandelt worden, invoegen als volgt.

1. District of Pandt.

De Ratelwachts van het 1e. pand zullen ter gezetter uree plaatze neemen omtrent de Academie Kerk, en telkens als de klokke vol geslagen heeft / een van hen uitgaan te ratelen door de Gulden strate / bylangs de Cramer Rijpe / aan 't Vismarkt / voor Lamme huninge of Stoeldrajers straat agter de muur of Zwane straat naar de post / wel lettende / dat op alle hoeken van de straaten en voorts alle 50 passen geratelt werde : Edog niet op zodane plaatze / daar zy zelfs / of andere uit een ander District, in dezelve uree al mogte geratelt hebben; zullende de andere Ratelwacht zoo op de post is gebleven / telkens wanneer de klok half slaat / uitgaan / doende dezelfde tour als de eerste op 't volle uur heeft moeten aflopen / dog zonder te Ratelen.

2de Pandt.

Het tweede zal zig posteeren bij de Botteringe boog / en telkens als de klok vol geslagen heeft / een van hen uitgaan te Ratelen / langs het diep tot Kijk in 't Jats boog / de Kijk in 't Jat straat ingaande / voor de Broer of Zwane straat / voor de Geestelijke Maagden straat in Ebbinge straat / voor Buttjes straat in Bottringe straat / weer te rug en dan naar de post / doende de andere zoo op de post is gebleven even gelijk by 't eerste pand is gezegt.

3de Pandt.

Het derde zal post neemen by Ebbinge boog / en een van daar uitgaan / gelijk boven / naar de Stads schuur by 't botterdiep / door de Wipstraat / Marktstraat / om de Ossemarken over bottring boog langs 't diep of agter de muur by verwisseling / door de Poststraat langs Cattenhage en 't Cingel naar de post; doende de andere Ratelwacht op 't halve uur gelijk boven dan de andere panden straat gemelt / dezelfde tour.

4de Pandt.

Het vierde zal zig posteren in hun Boede / agter de Burger Hoofd-wacht / en een van hen uitgaan op de Klokslag door de Klok-tooren / bylangs 't Kerkhof / door Jacobijner straate / Ebbinghe strate / tot aan de Brugge / door de Hof straat door Cattenhage / voorby des Stadthouders Hof / 't Kerk-hof omme / door de oude St Jans straate / agter de Muure / ---- aan / en van bylangs 't diep / tot naar St Jans boog / dan agter de muur naar Poel straat naar de Markt gaande weder in de Boede / doende de andere op 't halve uur dezelfde tour op maniere gelijk in 't eerste pand is gezegt.

5de Pandt.

Het vijfde in de Ooster-sstraat omtrent Caroliweg / en de eene gelijk boven uitgaan / voor de Ooster of Peperstraat na de zuidkant van de Groote-markt / door Gelcinge-sstraat / Caroliweg tot aan Heere-poort / door de Prinsenstraat / an 't Radtmerkt naar hun post; doende de andere wanneer de Klok half slaat / dezelfde tour op manier zoo in 't eerst pand is ter neder gestelt.

6de Pandt.

Het zesde paar Ratelwachts zal post hebben in Steentil-sstraat by de Boog / en een op de Klokslag uitgaan / langs het Damsterdiep tot aan Steentil-poort / op de Nieuwe weg aan poelpoorten-boog / het diep langs over Sint Jans-boog / dan de overzijde by 't Schuitendiep / na 't Zuiderdiep / over Oosterboog / om 't Rademarkt door Kostergank of Steentil straat by verwisseling / op hun post; doende de andere op 't halve uur dezelfde tour / gelijk van de boven gemelte panden is gezegt.

7de Pandt.

Het Zevende paar zal zig posteren aan of by 't Stadshuis / en een van hun op de volle Klokslag uitgaan / van de Gelcinge-sstraat naar en door de Hertestraat / daar Kleine Pelster-sstraat en nog de muur by verwisseling / bylangs 't diep / gaande over Heer-poorten boog / bylangs de over-zijdt van 't diep / door de Raam strate / komende by Hardering-straten brugge / en zo voortgaande bylangs de binnenzijdt van 't diep / tot aan en door de Folkeringestraat bylangs de Hagter rijpe of over de Nieuwe-stadt by verwisseling / door Harderinge-sstraat / Zuiyen-sstraat / Waag / Comptoir en om 't Stadshuis naar de post / de andere op 't halve uur dezelfde tour nemende op manier als by de vorige panden staat vermeldt.

8ste Pandt.

Het agtste zal zig plaatsen / by of omtrent A. Kerk zo een op 't volle uur van daar uitgaan / bylangs de rijpe over Schoolholm en Nieuw-sstraat / aan Folkeringe straat / en van daar West om bylangs 't diep / tot aan de buiten of binnen-zijde van 't diep by verwisseling / voortgaan tot by de brugge van Monnikholm / aldaar eerst roepende voor de Barde Toorn [Beulstoren] / en zo voorts door de Schuitemakersstraat op Monnikholm / tot aan 't West-Indische huis / en van daar na 't ratelen te rug kerende / bylangs de rijpe by 't Kerk-hof / naar hun post; doende de andere op 't halve uur dezelfde tour gelijk van de andere panden staat gemelt.

9de Pandt.

Het negende zal zig zetten in de Brugge strate / omtrent A diep / en een op 't volle uur daar van daan uit door de Brugge strate / 't Lutke-nieuwestraatjen en de Lane / over de Dranbrugge [Draybrug of Draaibrug, nu de Vissersbrug] van de kleine sluis / bylangs de buiten-zijde van A diep en den Sleemenders strate by verwisseling / na St poorten boog / en dan ratelende bylangs de buitenste zijde van A diep / nemende de weg te rugge door Torf-toren strate / Kromelleboog / en Lamme-huiseninge strate / naar de post; wende de andere op 't halve uur dezelfde tour op manier boven vermeldt.

10de Pandt.

Het tiende zal zig posteren in 't oude Jat / by of omtrent de Visscher straat / en een van hier op 't vaste uur uitgaan door de Visscherstraat of agter de muur by verwisseling / tot de Draybrugge / van het Ameland om langs de Haven en Kraane / tot Bottringe boog / door agter de muur naar de post; doende de andere / wanneer de klok half slaat dezelfde tour / op manier zoo als van de andere districten of panden staat vermelt.

11de Pandt.

Het elfde / zal zig stellen in de Nieuwe Botteringestraat / en een van hun op 't volle uur van daar uitgaan naar 't Westen by 't Nieuwe-merkt om / en langs de buiten-zijdt van de Haven / door de Haven-strate ofte voorby 't Tugthuis by verwisseling / dan door de Leken strate / Nieuwe Jat / een stukweegs in de Rozen-strate naar de wal aan / voorts te rugge naar 't Jat / voor 't Ooster gedeelte van de Kruid-strate / naar Nieuw Botteringe strate / door de Noorder Kerk strate / en de Nieuwe Ebbinge strate / naar de steenen pijpe over 't Botter-diep bylangs de opslag van 't zelve diep / tot in de Harmenders strate / Nieuwe Ebbinge strate / Zuider Kerk-strate / en de Nieuwe Botteringe strate / weder op hun post; zullende de ander wanneer de klok half slaat dezelfde tour doen / op manier boven gemelt.

Aldus gearresteert en geapprobeert, Groningae in Curia den 8. Maart 1765.

H. van Sysen, vt.

Ter Ordonnantie der H. Heeren voorsz.

P. Laman, Secret.

Enige verklarende woorden:

Apprehereren - grijpen, vasthouden, gevangen nemen

Boede - huisje, gebouwtje, schuurtje, meestal van hout

Conjungeren - verbinden, verenigen, het samenvoegen

Demitteren - ontslaan

Rencontreren - ontmoeten, tegenkomen

Secuaderen

Vigileren - opletten, waakzaam zijn

Dit document is onderdeel van de website van B.D. Poppen <http://www.bdpoppen.nl>

CLAPPERWAGTS NIEUWEJAARS ZEGENWENS,

*Aan de Hooge Magten des Lands, in Staat Stadhouderlyken en Stadts Regering, mitsgaders
de Kooplieden en Burgers der Stad HOORN, deses Jaars 1773.*

Naardien het oude Jaar zyn loop nu heeft gedaan,
En wy nu wederom het nieuwe vangen aan:
Zoo wensch de Clapperwagt die uwe Stadt bewaaken,
Dat gy by Dag en Nagt, moogt van GODS zeegeen smaaken,
Dierbaare Overheit, beminde Burgery,
Dat GODT, uw door zyn Geest, nu in dit Jaar gely,
En dat het zondig Vleesch, mag werden in gebonden,
En dat 'er vreesse GODS, in waarheid werdt gevonden,
Ja dat 'er afbreuk van de zonde wierd gedaan,
En veele door 't Geloof tot JESUS mogten gaan.
GODT wil in Hoorns Volk, het steenen herte breeken,
HY leert haar door zyn Tolk de taale Caanans Spreeken.
De Leeraars in dees Stadt, werde bekwaam gemaakt,
Dat ieder door zyn Dienst, zyn Hoorders herte raakt.
De HEER zegent het Landt, in wiens midden wy woonen.
ZYN Kerk daar in gepiaudt, wil HY met zeegeen kroonen.
GODT wende van ons af ZYN welverdiende Straf,
Ach! dat HY in dit Jaar verademinge gaf,
Dat dog het reine Vee, door Pest, niet meer verderven,
De HEERE laat ons in dit Jaar, die gunst verwerven,
Dat al wat nodig is tot Voedfel voor de Mensch,
Mogt daalen af in Prys. Voorts is ons herten wensch
Dat GODES zeegeen rust, op 'd Edele Heeren STAATEN.
D' Oranje Vorst die werd gezegent boven maaten,

Tot nut voor Kerk en STAAT, met zyne EGTCENOOT
Heeft men een Manlyk zaat verkreegen uit haar Schoot?
De Geest des HEERE, rust op dees twee lieve Kinderen?
Zoo, dat de luister van Oranje noit verminderen,
Maar dat dit Zaat eens weer een ander Zaat verwekt,
Waar van dat Kerk en STAAT, veel nut en voordeel trekt.
Ons Burger Vaders, Hooft Officier en Raaden,
Wild die door U bestier, met zeegeen overlaaden.
Den Coopman, Winkelier, en den Vee Handelaar,
Die werden in dit Jaar U zeegeen ook gewaar,
GODTS zeegeen ruste ook op by de Maatschappy's,
Hy wil haar Scheepen, door de woeste Zee geleijde.
Al onze Zeevaart, groot en kleine Vischery
Werde van van GODT bewaart, ZYN zeegeen blyft haar by.
GODT wil voor al dees Stadt, met al die daar in woonen,
Voor al wat ramp bevar, genadelyk verchoonen,
Voor Hongersnoot en Brandt, voor storm en Watervloot,
Voor schaa ter Zee en Landt de HEERE ons behoedt.
HY laat den Arbeits Man, met zeegeen Arrebeiden,
En geeft ons overvloed voor deesse duure tyden,
Het misbruik wert gewoert, GODT geeft ons zulk een hert,
Dat wat ons GODT ver'eert, dankbaar genoeten wert.
Wy wenschen allegaar Burgers en Overheden,
Dat wy dit Nieuwe Jaar, ook eindigen in Vreeden.

CLAPPERWAGTS NIEUWE JAARS Lied, Stem Gy Jonkmans, &.

*De Clapperwagt wensch nu ter ryde, al haare overbeeden
En ook de Burgery met sleet, veel zeegeen heil en Vreeden,
Voor al den Oranje Fleet bleijf gezegent en zoo gefleit,
Dat men voor Buwig zyn Deugd niet.*

*Dit Hoorn zy vol overvloed van allerley zeegeen, (kregen
Zoo dat daar Ziels en Lighdams goet wert van den HEER ver-
Ja men wert in dit heite Jaar zoo gezegent voor en naar,
In Stee en op de Velde klaar.*

*De Coopmanschap die bloei eens meer als in voorige daagen,
Den Heerzinn loygt zyn l'geer, men boort geen Steeman klogen,
Wy wenschen ieder Hoorns Kint, dat het beilig dit Jaar begint,
En daar een Zalig eind aan vind.*

JAN SWAN;

Te HOORN Gedrukt, by C. BROUWER, Boekdrukker en Boekverkooper, in de Ramen.

Clapperwagts Nieuwjaarszegenwens, Aan de Hooge Magten des Lands, in Staat Stadhouderlyken en Stadts Regering, mitsgaders de Kooplieden en Burgers der Stad Hoorn, deses Jaars 1773. Te Hoorn Gedrukt, by C. Brouwer, Boekdrukker en Boekverkooper, in de Ramen.